

פר כהן גדול

ראשי פרקים

4. מעמד הכהנים ביחס לתפקידי הפר

ד. שלבים ודינים שונים בכפרת הפר

1. השלבים בכפרת הפר

2. מכפרה אישית לכפרה משותפת

ה. כפרת אהרן כנציג הכהנים

ו. סיכום

א. פתיחה

ב. וכפר בעדו ובעד ביתו

ג. שלושה פרים

1. היום השמיני

2. שבעת ימי המילואים

3. פר כהן משיח

א. פתיחה

ההצהרה הפותחת את תיאור עבודת יום הכיפורים בתורה היא (ויקרא טו, ג):

בַּזֹּאת יְבֹא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּפָר בֶּן בָּקָר לְחֹטָאת וְאֵיל לְעֹלָה.

ואכן, סיפוריה של עבודת יום הכיפורים הוא גם סיפורו של פר החטאת, שמעשיו ומעשה השעירים שזורים יחד לאורך הפרשה כולה, דרך הווידויים והזאות הדמים, עד לשריפת הפר והשעיר מחוץ למחנה (שם, כז).

אנו ננסה לברר את מטרתו ותפקידו של הפר בעבודת היום תוך מתן דגש על השאלה: על מי מכפר פרו של הכהן הגדול?

ב. וכפר בעדו ובעד ביתו

בניגוד לכפרת השעירים שמתייחסת לעדת בני ישראל, התורה מתארת את כפרת הפר כמתייחסת לאהרן ולביתו בלבד (ויקרא טו, יא):

וְהִקְרִיב אֶהְרֹן אֶת פֶּר הַחֹטָאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ וְשָׁחַט אֶת פֶּר הַחֹטָאת אֲשֶׁר לוֹ.

בתורה לא מפורש באיזה מן הקרבנות מתכפרים שאר הכהנים, ולכך אפשר למצוא תשובה בדברי הספרא (אחרי מות ג, א):

‘ושחט את שעיר החטאת אשר לעם’, שלא יהיו אחיו הכהנים מתכפרים בו. ובמה הן מתכפרים? בפרו של אחיהם.

הספרא מצרף את הכהנים כולם לכפרת פרו של אהרן, אך דואג גם להדגיש את ייחודיותו של אהרן ביחס אליהם (אחרי מות ב, ב):

‘והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו’, שלא יביא משל ציבור, יכול לא יביא משל ציבור שאין ציבור מתכפרים בו, אבל יביא משל אחיו הכהנים שהרי אחיו הכהנים מתכפרים בו? תלמוד לומר ‘אשר לו’.

הגמרא דנה בפירוט ובהרחבה בשאלת היחס שבין אהרן לאחיו הכהנים בכפרת הפר. הרקע לסוגיה הוא מקרה שבו מת הכהן הגדול בין שחיטה להזאה, והשאלה היא האם יש להתייחס לפר כאל חטאת שמתו בעליה (שנפסלת), או שמא זהו קרבן ציבור ו"אין חטאת צבור מתה".

הגמרא (נ.) מביאה מצד אחד את דברי רבי מאיר, שאמר שהפר הוא קרבן יחיד (לעניין דחיית שבת וטומאה), ומצד שני את דברי רבי אלעזר ורבי שמעון, שהפר הוא חטאת צבור (שאינה מתה). בהמשך מסבירה הגמרא שלדעת רבי אלעזר ורבי שמעון הפר הוא חטאת השותפים, ודי בכך כדי שלא תומת (אף שאינה קרבן ציבור). למעשה הרמב"ם פסק הן כרבי מאיר (מעשה הקרבנות א, ו) והן כרבי אלעזר ורבי שמעון (פסולי המוקדשין ה, ב), ונראה שקיבל את עמדת הגמרא שהפר הוא קרבן השותפים.

בהמשך הסוגיה דנה הגמרא (נ:) בפירוש במעמדם של הכהנים ביחס לכפרת הפר:

בעי רבי אלעזר: לדברי האומר פר יום הכפורים קרבן יחיד, עושה תמורה או אינו עושה תמורה?

מאי קא מיבעיא ליה? אי בתר מקדיש אזלינן אי בתר מתכפר אזלינן, פשיטא דבתר מתכפר אזלינן!

...לעולם פשיטא ליה דבתר מתכפר אזלינן, והכי קא מיבעיא ליה: אחיו הכהנים בקביעותא מתכפר, או דילמא בקופיא מתכפר?

ההצעה הראשונה של הגמרא היא לחלק בין שלב ההקדשה ששייך כולו לכהן הגדול ובין חלות הכפרה ששייכת גם לאחיו הכהנים, כדברי הספרא. אך בהמשך דבריה היא מסתפקת גם ביחס לחלות הכפרה של הכהנים, האם היא "בקביעותא" או רק "בקופיא"; היינו: האם

כפרת הכהנים קבועה ומובנית בפר, או שמא היא רק דבר צדדי, "צפה על גב כפרת כהן גדול כדבר הצף על פני המים" (רש"י ד"ה או).¹

מהי משמעותו של ספק זה? רש"י (ד"ה בקביעותא) מבאר שכדי לכפר על הכהנים בקביעותא צריך להקנות לכהנים חלק בפר. כך מבואר גם בתוס' (ד"ה לדברי), שהצד שלפיו הכהנים מתכפרים בקביעותא אומר למעשה שהקרבתו הוא קרבן שותפים, וכן כתב תוס' הרא"ש (ד"ה עושה) שלשיטה זו ייחשב הפר כחטאת שותפים גם לעניין "מתו בעליה". לעומת זאת, רבי עקיבא איגר (ד"ה הכי) כתב שאין קשר בין התחומים, וגם אם הפר הוא חטאת יחיד לעניין "מתו בעליה" ייתכן שהכפרה תחול "בקביעותא" על אחיו הכהנים לעניין תמורה.²

הן מדברי רש"י ותוס' והן מדברי רבי עקיבא איגר, עולה שלפי האפשרות שהכהנים מתכפרים "מקופיא" אין להם בעלות על הקרבן. אך בסוף הסוגיה שואלת הגמרא (נא:): "אחיו הכהנים, אי לא דקנו בגויה היכי מכפר להו?", ומדבריה עולה (על פי רש"י שם) שאפילו כפרה "מקופיא" תלויה בכך שלאחיו הכהנים יהיה קניין בפרו של הכהן הגדול.

לסיכום, אפשר לראות בדברי הגמרא ומפרשיה מבוכה גדולה בנושא היחס שבין הכהן הגדול לאחיו הכהנים בפר כהן גדול, הן במישור הכפרה והן במישור הבעלות. להלן ננסה להתוות כמה דרכים אפשריות להבין את משמעותה של מערכת היחסים הזו.

ג. שלושה פרים

הדרך הראשונה שננסה להציע בהבנת היחס שבין הכהן הגדול לאחיו הכהנים, תהיה מתוך הבנת תפקידו של הפר בעבודת היום. מבט קרוב בפסוקים המתייחסים לפר מעלה קשיים מספר בהבנת מעשי הפר ביום הכיפורים, הן בהיבט הטכני והן במובן המהותי. מבחינה טכנית, ישנה כפילות בתיאור הקרבתו של הפר (ויקרא טז, ו, יא):

וְהִקְרִיב אֶהָרֶן אֶת פֶּר הַחֲטָאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֹּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ...

וְהִקְרִיב אֶהָרֶן אֶת פֶּר הַחֲטָאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֹּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ וְשָׁחַט אֶת פֶּר הַחֲטָאת אֲשֶׁר לוֹ.

על פי הפשט, "והקריב... וכפר" הוא תיאור של שחיטה ומתן דמים (עניין רשב"ם וראב"ע שם), ולא ברור מדוע נכפל ציווי זה.

1 מסקנת הגמרא בשאלה זו אינה ברורה, ומפשט לשונה משמע שנשארה בספק, אך עיין ברבנו חננאל (נא:).

2 מהו שורש המחלוקת של התוס' ורעק"א? נראה שהם רואים באופנים שונים את רמת הבעלות הנדרשת לעניין תמורה. לדעת התוספות, כדי שהקרבתו ייחשב כקרבתו השותפים שאי אפשר להמיר אותו, צריך שהקרבתו עצמו יהיה שייך לכהנים רבים. לעומת זאת רעק"א סבור שדיני תמורה אינם קשורים לבעלות הממונית על הקרבן אלא לחלות הכפרה שלו.

גם מבחינה מהותית לא ברור מהו תפקידו של הפר. בפסוקים שציטטנו נאמר שכפרת הפר היא "בעדו ובעד ביתו", אך קצת אחר כך מופיע דין ההזאות של דם הפר בקדש, ושם משמע שהוא פועל יחד עם דם השעיר לכפר על הקדש מטומאות בני ישראל (פס' טז)³.

ככדי להבין את תפקיד הפר ביום הכיפורים אפשר לבחון שלשה מקרים נוספים שבהם מביא הכהן הגדול פר לחטאת.

היום השמיני

המקרה שנראה קרוב ביותר לענייננו הוא הפר של היום השמיני למילואים (ויקרא ט, ב):

וַיֹּאמֶר אֶל אֶהֱרֹן, קַח לָךְ עֶגְלֹן בֶּן־בָּקָר לְחֹטֵאת וְאִיל לְעֹלָה תְּמִימִים, וְהִקְרַב לִפְנֵי ה'.

קל להבחין בדמיון שבין קרבנות אלו לקרבנות של יום הכיפורים, וכבר עמדה על כך הגמרא בסוגיית הפתיחה של מסכת יומא (ג): "דנין פר אחד ואיל אחד מפר אחד ואיל אחד". וכן כתב הרמב"ן (ויקרא ט, ג): "והנה קרבן אהרן כקרבנו ביום הכיפורים בשוה, וחטאת העם כחטאתם ביום הכיפורים, שעיר עזים אחד לחטאת"⁴.

אולם, גם תפקידו של פר זה לא מפורש היטב בגוף הפסוקים, ואפשר למצוא בו משהו מן העמימות שקיימת גם בפר של יום הכיפורים (ויקרא ט, ז):

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהֱרֹן, קִרְבֵּן אֶל הַסּוּזָבִים וְעֲשֵׂה אֶת חֲטָאתְךָ וְאֶת עֲלֹתְךָ, וְכִפֹּר בְּעֵדָךְ וּבְעֵד הָעָם, וְעֲשֵׂה אֶת קִרְבְּנֵי הָעָם וְכִפֹּר בְּעֵדָם כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה'.

מחד, מדובר בפר שאותו מביא אהרן ועניינו לכפר עליו, ומאידך נאמר בו "וכפר בעדך ובעד העם", ומשמע שהוא מכפר על עוונות העם כולו.

שבעת ימי המילואים

תפקיד שני המודלים הנוספים של קרבן פר כהן גדול מפורש קצת יותר. בציווי על ימי המילואים של המשכן נאמר (שמות כט, א):

זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְקַדֵּשׁ אֹתָם לְכַהֵן לִי, לְקַח פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר וְאִילִם שְׁנַיִם תְּמִימִים.

3 אמנם בהמשך (פס' יז) נאמר "וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל", ויש מקום להבין מכך שכפרת דם הפר היא "בעדו ובעד ביתו". אך אין זה מפורש בפסוק, וכן להלן בהזאות על המזבח הפנימי לא נאמר פסוק זה ושם ברור שדם הפר והשעיר יחד מצטרפים לכפרה אחת.

4 אחת מנקודות הדמיון הבולטות היא ששני הפרים נשרפים מחוץ למחנה.

בפסוק זה נאמר שתפקיד הפר הוא לקדש ולחנך את אהרן ובניו, ובהמשך הפרשה מבואר שיש לו תפקיד רחב יותר (שם, לו-לז):

וַיִּפְרֹס חֹטְאֵת תַּעֲשֶׂה לַיּוֹם עַל הַכֹּהֲנִים, וְחֹטְאֵת עַל הַפִּזְזִים בְּכַפֶּרֶת עֲלֵיו וּמִשְׁחָת אֹתוֹ לְקַדְּשׁוֹ. שְׂבַעַת יָמִים תִּכְפֹּר עַל הַפִּזְזִים וְקַדְּשָׁתָּ אֹתוֹ, וְהָיָה הַפִּזְזִים קָדָשׁ קְדָשִׁים.

מצירוף שני הפסוקים עולה שתפקיד הפר בימי המילואים היה חינוך וקידוש של אהרן ובניו ושל המזבח. ואכן, אפשר למצוא פרים שממלאים את שני התפקידים הללו בהמשך התנ"ך. בפרשת בהעלותך מובא פר חטאת כחלק מטקס חינוכם של הלויים לעבודה (במדבר ח, ח-יב), ובנבואת יחזקאל אפשר למצוא את הפר כאמצעי לקידוש המזבח (יחזקאל מג, יח-כו):

אֵלֶּה חֻקֹּת הַפִּזְזִים בְּיוֹם הָעֲשׂוֹתוֹ לְהַעֲלוֹת עֲלָיו עוֹלָה וְלִזְרֹק עֲלָיו דָּם. וְנִתְּתָה אֶל הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אֲשֶׁר הֵם מִזֶּרַע צְדוֹק הַקְּרִבִּים אֵלַי נְאֻם אֲ-דְתִי ה' לְשִׁרְתִּי פֶּר בֶּן בָּקָר לְחֹטְאֵת. וְלִקְחָת מִדָּמֹו וְנִתְּתָה עַל אֲרֻבַּע קַרְנֹתָיו וְאֵל אֲרֻבַּע פְּנוֹת הָעֶזְרָה וְאֵל הַגְּבוּל סָבִיב וְחֹטְאֵת אוֹתוֹ וְכִפְרָתָהּ... שְׂבַעַת יָמִים יִכְפֹּר אֶת הַפִּזְזִים וְטָהַר אֹתוֹ וּמָלְאוּ יָדָיו.

בפסוקים אלו, כמו בפסוקי המילואים, מודגש תפקידו של דם הפר כמחטא ומקדש, כאשר פעולת החיטוי אינה מסתכמת במזבח אלא מגיעה גם למקומות נוספים (פינות העזרה והגבול). את הקשר שבין הפרים של ימי המילואים לפר של יום הכיפורים אפשר למצוא בפירוש בדברי הרמב"ן (ויקרא ח, יא):

"והיה המזבח קדש קדשים", שיוסיף אליו קדוש יותר משאר הנמשחים במשכן וכל כליו... וכן נאמר ביום הכיפורים 'והזה עליו מן הדם באצבעו שבע פעמים וטהרו וקדשו מטומאות בני ישראל', שכל קדוש המזבח בהזאות, וכל שכן בתחילה שצריך קדוש מטומאה וזרות.

הרמב"ן עומד על כך שהן ביום הכיפורים והן בימי המילואים עובר המזבח תהליך של חינוך וקידוש, והדרך לבצע זאת היא בעזרת הזאת דמו של הפר.⁵

פר כהן משיח

אופי שונה לחלוטין של פר כהן גדול אפשר למצוא בפרשת ויקרא (ויקרא ה, ג):

אִם הִכָּהֵן הַפְּשִׁיחַ יִחַטֵּא לְאִשְׁמַת הָעֵם, וְהִקְרִיב עַל חֹטְאֹתוֹ אֶשֶׁר חָטָא פֶּר בֶּן בָּקָר תָּמִים לָהּ לְחֹטְאֵת.

5 כמו כן, מסתבר שתפקידו של הפר של היום השמיני למילואים דומה לזה של הפר של שבעת ימי המילואים.

כאשר הכהן הגדול חוטא בשגגה הוא מביא פר לחטאתו, בשונה משאר בני אדם שמביאים כשבה או שעירה (ויקרא ה, ו). אפשר ללמוד מדין זה שקרבן החטאת האישי של הכהן הגדול הוא פה, ומשום כך עליו להביא אותו גם ביום הכיפורים, כדי לכפר ולטהר את עצמו לפני שייכנס אל הקדש. ואכן, מדרשי ההלכה ערכו כמה השוואות בין פר יום הכיפורים לפר כהן משיח. כך למשל נאמר בספרא (אחרי מות פרק א אות א):

הלא דין הוא - ומה אם פרו הבא על לא הודע נכנס בו לפני ולפנים, פרו הבא על הודע אינו דין שייכנס בו לפני ולפנים? תלמוד לומר 'בזאת יבוא אהרן אל הקודש' - למעט פר הבא על כל המצות שלא יכנס בו לפני ולפנים.

מדברי הספרא אפשר ללמוד שקיים דמיון עקרוני בין שני הפרים, ושניהם מכפרים על חטאיו של הכהן הגדול. ההבדל היחיד הוא בכך שהפר הבא על כל המצוות מגיע על "הודע", היינו על חטא מסוים שנודע לכהן, ואילו הפר של יום הכיפורים מגיע ככפרה כללית יותר.⁶

גם את הקרבן ביום השמיני אפשר לראות כוואריאציה מסוימת של פר כהן משיח. על הציווי להביא "עגל בן בקר" ביום השמיני נאמר בספרא (שמיני א, א): "יבא עגל ויכפר על מעשה עגל". היינו שמטרת הקרבן היא לכפר על חטאו של אהרן בחטא העגל. רבי חיים פלטיאל, תלמידו של המהר"ם מרוטנבורג, עמד על הקשר שבין קרבן זה לפר כהן משיח (ויקרא ט, ב):

ואם תאמר, שיער היה לו להביא, דאמרינן 'ושוין שיחיד מביא שיער בעבודה זרה', ויש לומר דהני מיילי היכא דשמש, אבל לא שמש אלא הורה שהורה בע"ז מביא עגל דהיינו כפר.

מכיוון שאהרן עצמו לא חטא בחטא העגל אלא רק הורה לעם לחטוא, אין הוא צריך להביא שיער אלא דווקא פר כהן משיח שבא על הוראה מוטעית.⁷ זאת בניגוד לעם ישראל שעבדו בפועל לעגל ולכן היו צריכים להביא "שיער עיזים לחטאת" (ויקרא ט, ג, על פי הכלי יקר שם).⁸

דמיון נוסף בין פר כהן גדול ביום הכיפורים ובין פר כהן משיח מתגלה לאור העיקרון "יבוא זכאי ויכפר על החייב". הפרשה הסמוכה לפר כהן משיח היא פר העלם דבר של

6 וכעין זה מציינו בספרא במקום אחר (אחרי מות פרק ד אות ז): "ויצא אל המזבח אשר לפני ה' - מה תלמוד לומר? אמר רבי נחמיה לפי שמצינו בפרו הבא על כל המצוות שהוא עומד חוץ למזבח ומזהו על הפרוכת בשעה שהוא מזה, יכול אף זה כן? תלמוד לומר 'אשר לפני ה'', והיכן היה לפניו מן המזבח".

7 אמנם יש להעיר שבאופן כללי כהן משיח מביא פר רק אם עשה מעשה בפועל וחטא על פי הוראתו, רצ"ע.

8 ועיין במורה הנבוכים לרמב"ם (ג, מו): "החכמים ציינו שהטעם להיות הקורבן ביום השמיני של מלואים עגל בן בקר לחטאת הוא לכפר על מעשה העגל, וכן חטאתו של יום הכיפורים פר בן בקר לחטאת באה לכפר על מעשה העגל".

ציבור, "ואם כל עדת ישראל ישגו" (ויקרא ה, ג). בתיאור מעשה ההקרבה בפרשייה זו נאמר (ויקרא ד, טז-כא):

וְהִבִּיא הַכֹּהֵן הַקָּטָן מִדָּם הַזֶּה אֶל אֹהֶל מוֹעֵד... וְעָשָׂה לְפָר כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְפָר הַחֲטָאת... וְשָׂרַף אֹתוֹ כַּאֲשֶׁר שָׂרַף אֶת הַזֶּה הַרְאִשׁוֹן.

ישנן שתי נקודות שבולטות בפסוקים אלו: ראשית, הכהן המשיח עצמו צריך להקריב את פר העלם דבר של ציבור, דין שלא מצאנו בשאר קרבנות. שנית, התורה מתייחסת אל פר הציבור כפר "שני", שמובא לאחר "הפר הראשון" שהוא פר כהן משיח. מסתבר אם כן ששתי הפרשיות הללו מחוברות באופן מהותי לפרשייה אחת שעניינה כהן גדול שחוטא "לאשמת העם", היינו שהוא גורם לעם לחטוא עמו (כפי שפירש הרשב"ם שם). כך נוצר חיוב כפול של פר כהן משיח ופר העלם דבר של צבור, שאת שניהם צריך הכהן המשיח להקריב. התורה מדגישה שכפרתו האישית של הכהן הגדול קודמת, והיא שמכשירה אותו לכפר על העם לאחר מכן, כפי שהסבירה הגמרא (הוריות יג):

הואיל ומשיח מכפר ועדה מתכפרת, דין הוא שיקדים המוכפר למתכפר.⁹

עיקרון זה קיים גם בפר של היום השמיני למילואים, שנאמר בו "וְכִפֵּר בְּעֶזְרָךְ וּבְעֵד הָעָם, וְעָשָׂה אֶת קִרְבֵּן הָעָם וְכִפֵּר בְּעֶדְם", וכתבו המפרשים שעל אהרן לכפר על עצמו בלבד בפר שלו, בכדי שלאחר מכן יוכל לכפר על העם בקרבנותיהם (חזקוני ור' חיים פלטיאל שם). כמו כן, חז"ל הבינו שרעיון זה קיים גם בפר יום הכיפורים, כפי שנראה בהרחבה להלן.

לסיכום: מצאנו בתורה שני מודלים הדומים בצורה מובהקת ובולטת זה לזה אלא שישנה עמימות מסוימת באשר לתפקידם ומטרתם: פר יום הכיפורים ופר היום השמיני למילואים. ניסינו לברר את מטרתם לאור שני מודלים אחרים של עשיית פרים: הפר של שבעת ימי המילואים, שמטרתו היא חיטוי המזבח לשם חינוכו והקדשתו, ופר כהן משיח, שעניינו כפרה אישית על הכהן. עוד הצבענו על כך שגם בפרשיית כהן משיח, גם ביום השמיני למילואים וגם ביום הכיפורים מופיעה כפרה זו כשלב ראשון בדרך לכפרה על העם.

מעמד הכהנים ביחס לתפקידי הפר

ייתכן שקיים קשר בין הספק ביחס למעמד הכהנים בכפרת הפר, לספק ביחס למטרתו ותפקידו בכפרת היום. כפי שראינו, תפקיד קרבן הפר של שבעת ימי המילואים הוא לחנך ולקדש את הכהנים ואת המזבח. בפר זה נאמר בפירוש (שמות כט, י):

וְהִקְרַבְתָּ אֶת הַזֶּה לְפָנַי אֹהֶל מוֹעֵד, וְסַמְךָ אֹהֶל וּבָנָיו אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַזֶּה.

9 ראה הרחבה בעניין זה במאמרי 'כפרתו של הכהן' במוסף 'שבת' של מקור ראשון, גליון 709 (ויקרא תשע"א), הנמצא באתר האינטרנט של מוסף 'שבת'.

לא מדובר על פר אישי של אהרן אלא על פר משותף לו ולבניו. גם בפר שבחינוך הלויים נאמר (במדבר ה, יב): "וְהֵלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּרִים", וכן בנבואת יחזקאל (מג, יט) מובא הפר בידי הכהנים כולם. לעומת זאת, בפר כהן משיח ברור שמדובר בפר ששייך באופן מוחלט לכהן המביא אותו, וגם בפר של היום השמיני למילואים דרשו בגמרא (ג): "קח לך - משלך".

לאור האמורה יש מקום להבין ששאלת בעלותם של הכהנים תלויה בתפקידו של פר יום הכיפורים. אם תפקיד הפר הוא לחנך את המקדש ועובדיו, הוא צריך להיות משותף גם לכהנים. אך אם תפקיד הפר הוא לכפר על הכהן הגדול לפני כניסתו אל הקדש, הוא שייך לכהן הגדול בלבד. להלן ננסה להציע אפשרות ששני התפקידים הללו מתקיימים בפר כהן גדול, ומשום כך יש בו פן המשותף לכהנים כולם ופן ששייך לאהרן בלבד.

ד. שלבים ודינים שונים בכפרת הפר

השלבים בכפרת הפר

כאשר מתבוננים במעשי הפר אפשר לראות שהם מורכבים משלושה שלבים: 1. וידוי; 2. וידוי ושחיטה; 3. הזאת הדם. הגמרא במסכת שבועות ניסתה להבין את תפקידם של שלבים אלו מתוך הקבלה לכפרת השעירים.¹⁰ במשנה (שבועות ב:) מובאת מחלוקת רבי יהודה ורבי שמעון בעניין כפרת הכהנים בשאר עבירות: לדעת רבי יהודה כפרה זו נעשית על ידי השעיר המשתלח (יחד עם שאר העבירות של ישראל), ואילו לדעת רבי שמעון גם היא נעשית בפר כהן גדול (יחד עם כפרת טומאת המקדש של הכהנים). למחלוקת זו השלכות ומשמעויות רבות, ולענייננו חשובה ההשפעה שיש לה על הבנת שלבי הכפרה של הפר, כמבואר בגמרא (שם יד):

בשלמא לרבי שמעון, היינו דכתיב תרי וידוין ודם הפר, חד כנגד שעיר הנעשה בפנים, וחד כנגד שעיר הנעשה בחוץ, וחד כנגד שעיר המשתלח.

¹⁰ "שלושה שעירים נעשין לצבור ביום הכיפורים: אחד מתן דמו לפנים, וחבירו משתלח לעזאזל כמה שכתוב באחרי מות, ואחד קרב במזבח החיצון במוספין והוא כתוב בפרשת פינחס עם שאר כל מוספי המועדות" (רש"י שבועות ב. ד"ה שעיר). השעירים הנעשים בפנים ובחוץ מכפרים על טומאת מקדש וקודשיו, והשעיר המשתלח מכפר על שאר העבירות, כפי שמפרטת המשנה (שבועות ב.): יש בה (=בכניסה למקדש בטומאה) ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף - שעיר הנעשה בפנים ויום הכיפורים תולה, עד שיועד לו ויביא בעולה ויורד. אין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף - שעיר הנעשה בחוץ ויום הכיפורים מכפר... ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו - שעיר הנעשה בפנים ויום הכיפורים מכפרין. על שאר עבירות שבתורה, הקלות והחמורות, הזדונות והשגגות, הודע ולא הודע, עשה ולא תעשה, כריתות ומיתות בית דין - שעיר המשתלח מכפר.

אלא לרבי יהודה, תרי וידוין ודם הפר למה לי? בחד וידו ודמו סגי! אחד לו ואחד לביתו, כדתנא דבי רבי ישמעאל: כך היא מדת הדין נוהגת, מוטב יבוא זכאי ויכפר על החייב, ואל יבוא חייב ויכפר על החייב.

נתמקד כעת בשיטת רבי יהודה. לדעתו כפרת שאר עבירות של הכהנים נעשית על ידי השעיר המשתלח, וממילא תפקיד הפר הוא רק לכפר על טומאת מקדש וקדשיו. לכן הוא נאלץ להסביר מדוע יש צורך בשני הווידויים ובהזאות. תשובת הגמרא היא שיש צורך בשני וידויים כדי ש"יבוא זכאי ויכפר על החייב". לאור זאת יש לדון: כיצד מתחלקות הכפרות בין הווידויים להזאות הדמים?

הר"י מיגאש (שם ד"ה ומהדרינו) מסביר זאת באופן הבא:

הוידוי ראשון אינו על הכהנים כולן אלא על כהן גדול בלבד לכפר על מה שמכפר שעיר הנעשה בפנים ושעיר הנעשה בחוץ על ישראל. ואחר כך עושה וידוי שני לכפר על אחיו הכהנים על מה שמכפר שעיר הנעשה בפנים על ישראל, ואחר כך מכפר בדמו על מה שמכפר שעיר הנעשה בחוץ על ישראל.

לדעת הר"י מיגאש, הווידוי הראשון מכפר על הכהן הגדול לגמרי, הווידוי השני מכפר על הכהנים בדומה לשעיר הפנימי, ודם הפר מכפר על הכהנים במקביל לשעיר הנעשה בחוץ. אולם קשה להלום את דבריו מסברה: כיצד יש כוח בווידוי לכפר על הכהן הגדול בדומה לדם השעיר הפנימי? קשה להניח שכפרה המצריכה כניסה לקדש הקדשים יכולה להיעשות בווידוי דברים בלבד! כמו כן, מהי הסברה להקביל דווקא את כפרת דם הפר לכפרת השעיר החיצון ואת כפרת הווידוי לכפרת השעיר הפנימי?

משום כך מסתברים יותר דברי רבנו חננאל (שם):

לרבי יהודה שני וידוין כנגד שעיר הנעשה בחוץ. וידוי הראשון לו לכהן גדול להתכפר בו, והשני להתכפר בו כהנים.

כלומר, כפרת הדמים של הפר שווה לאהרן ולבניו, והיא מקבילה לכפרת דם השעיר הפנימי. החלוקה בין אהרן לאחיו הכהנים נעשית דווקא בשלב הווידויים, כאשר הווידוי הראשון מכפר על אהרן והשני על אחיו הכהנים.¹¹

11 נראה שדברים אלו הולמים גם את דברי הר"ח בסוגיה ביומא (ג:) בביאור המושג "בקופיא מתכפרי": בהיקיפא מתכפריים, כלומר אין לאחיו הכהנים בפר כהן גדול כלום עד שעת הקפת הוידוי, וכשמתקבצים ביוה"כ להאזין הוידוי באותה שעה מתכפריים. הר"ח מבין שהכפרה "בהיקפא" משמעותה שרק בשלב הווידוי מצטרפים הכהנים לכפרת הפר, ואילו קודם לכן הוא שייך לאהרן בלבד. לאור דברי הר"ח שראינו, מסתבר שכונתו היא לווידוי השני המשותף גם לשאר הכהנים, ולא לווידוי הראשון שמכפר על הכהן הגדול בלבד.

היה מקום לצעוד צעד נוסף בכיוון זה מתוך דיוק בלשון הווידויים. בווידוי הראשון מתוודה הכהן הגדול על העוונות "שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך אני וביתי" (לה:), ואילו בווידוי השני הוא מתוודה "חטאתי עויתי ופשעתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושך" (מא:). מדוע הוא כולל את עצמו יחד עם אחיו הכהנים בווידוי השני? והרי בווידוי על השעיר המשתלח אין הוא כולל את עצמו אלא מתוודה רק "חטאו עו פשעו לפניך עמך בית ישראל" (סו:)¹²!

לאור זאת יש מקום להציע אפשרות שלישית, ולפיה לא רק כפרת הדמים משותפת לאהרן ולאחיו הכהנים (כפי שכתב הר"ח) אלא גם כפרת הווידוי השני, שמכפרת עליהם באופן המקביל לכפרת השעיר החיצון של העם. מהו, אם כן, תפקיד הווידוי הראשון? אפשר להבין שאין הוא מכפר כלל על טומאת מקדש וקדשיו או על חטא מסוים אחר, אלא מכפר כפרה כללית על אהרן ומגדיר אותו כזכאי, בכדי שיהיה ראוי לבצע את עבודות היום, להיכנס לקדש הקדשים ולכפר על חטאי עצמו וחטאי עם ישראל.

מכפרה אישית לכפרה משותפת

הן לפי דברינו והן לפי דברי הר"ח, אפשר לראות בדברי הגמרא בשבועות חלוקה בין שלבים שונים בכפרת הפר: שלב ראשון של כפרה אישית, שעיקרו בווידוי הראשון, ובו יש הפרדה בין הכהן הגדול לשאר הכהנים, ושלב שני של כפרה משותפת, שעיקרו בהזאות הדמים.

החלוקה בין שלבי הכפרה השונים עולה גם בדברי הגרי"ד בשיעוריו (יב:):

נראה שהפר באמת איננו רק קרבן אחד אלא שנים, שהרי מתוודים עליו פעמיים, והוא קרבן הן כקרבן פרטי לו ולביתו והן כקרבן עבור אחיו הכהנים.

בסגנון אחר עמד על רעיון זה הרב מרדכי ברויאר (פרקי מועדות, עמ' 552-507). לדבריו, ישנן שתי בחינות של עבודת יום הכיפורים: א. תהליך הכשרתו של הכהן הגדול לבוא אל הקדש; ב. עבודת כפרה על טומאת מקדש וקדשיו. הוא מוסיף ומראה שפר כהן גדול מופיע הן בפסוקים שעוסקים בבחינה הראשונה, יחד עם אילו של הכהן הגדול, הקטורת ובגדי הלבן, והן בפסוקים העוסקים בבחינה של הכפרה על טומאת המקדש, כאשר הוא מצטרף עם השעיר הפנימי להזאת דמים משותפת. מסתבר, שביחס לתהליך הכשרתו של הכהן, הפר מובא כחלק מן הכפרה האישית ואין בו חלק לשאר הכהנים, ואילו ביחס לכפרה על טומאת מקדש וקדשיו, יש שיתוף בין הכהן הגדול לאחיו הכהנים בתהליך הכפרה.

פן זה של הכפרה האישית על הכהן הגדול בטרם כניסתו אל הקודש בא לידי ביטוי בסוגיית הגמרא (מט:): בעניין כהן גדול ששחט את הפר ומת, וכהן אחר מחליף אותו. הגמרא מביאה

12 עיין בפרק על כפרת השעיר המשתלח, שם עסקנו בהרחבה בשאלה זו.

את דעת רבי חנינא שהכהן המחליף לא יכול להיכנס עם דם הפר כפי שהוא, ועליו להביא פר חדש ולשחוט אותו. הגמרא מסבירה שדעה זו נובעת מהבנה ייחודית של הפסוק "בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר". ההבנה הפשוטה היא שהפסוק מתייחס לדם הפר שאותו מביא אהרן אל קדש הקדשים,¹³ אך רבי חנינא קורא אותו אחרת: "במה הוכשר אהרן לבא אל הקדש - בפר בן בקר לחטאת". כלומר, מעשי הווידוי והשחיטה שנעשים מבחוץ מכפרים על הכהן בכדי שיהיה ראוי להיכנס אל הקדש, ולכן הכהן הנכנס צריך לעשות אותם בעצמו.¹⁴ נראה שזוהי גם הסיבה לכך שמקדימים את שחיטת הפר להקטרת הקטורת בקדש הקדשים, בכדי שתחול הכפרה על הכהן עוד לפני שנכנס לפני ולפנים.¹⁵

ה. כפרת אהרן כנציג הכהנים

דברינו לעיל נאמרו בשיטת רבי יהודה, הסבור שחלק ממעשי הפר מכפרים על הכהן הגדול בלבד וחלקם מכפרים על הכהנים כולם. אך שיטת רבי שמעון היא ששלוש הכפרות שנאמרו בפר (שני וידויים והזאת דמים) מכפרות על הכהן הגדול ואחיו הכהנים כאחד (הן על עבירות של טומאת מקדש וקדשיו והן על שאר עבירות).¹⁶ ממילא, לדעת רבי שמעון אין להציב את כפרת אהרן ואחיו הכהנים במקומות שונים על ציר הזמן, ויש להבין את היחס ביניהן באופן אחר.

הזכרנו לעיל את הסוגיה ביומא שדנה בחלקם של הכהנים בפר כהן גדול, ומסתפקת האם הם מתכפרים בפר "מקיבעא" או רק "מקופיא". בסוף הסוגיה מקשה הגמרא (נא): כיצד אפשר להעלות על הדעת שלכהנים יש חלק בפר כהן גדול, והרי נאמר "פר החטאת אשר לו" ודרשו בברייתא "משלו הוא מביא ולא משל ציבור!" על כך עונה הגמרא:

שאני בי גזא דאהרן דאפקריה רחמנא גבי אחיו הכהנים.

במשפט זה ביקשה הגמרא להסביר כיצד למרות שהתשלום על הפר הגיע מכיסו של אהרן, יכול הפר לכפר גם על אחיו הכהנים (וכן להיחשב כשלהם לעניין תמורה). לדעת הרמב"ם

13 וכך מבין רב אשי בגמרא (שם).

14 על השחיטה כמקצת כפרה אפשר ללמוד גם מדברי רבנו יונה (על הרי"ף ברכות כב.) שכתב שלאחר השחיטה נחשבת הבהמה כאילו נעשית מצויתה וכיפרה. על משמעותה של דעת רבי חנינא ביחס לצורך בכהן גדול ביום הכיפורים עיין בפרק על תפקיד הכהן הגדול בעבודת היום.

15 זאת בניגוד לשחיטת השעיר שנעשית רק לאחר מכן משום שאין בה פן של כפרה אישית ביחס לכהן הגדול.

16 לאור זאת כתבו הראשונים שדברי המשניות ביומא שמחלקות בין לשונות הווידויים נאמרו רק לשיטת רבי יהודה (ריטב"א שבועות יד.) או שאין לראות בהן אמירה מהותית ביחס לאופי הכפרה (תוס' שם).

סברה זו מסבירה גם כיצד יכול כהן מחליף להשתמש בפר של הכהן הראשון (עבודת יום הכיפורים ה, יג):

פר יום הכפורים, אף על פי שכהן גדול קונה משלו שנאמר 'פר החטאת אשר לו', המקום הפקיר ממונו בו לכל אחיו הכהנים, שאילו לא היה להן בו שותפות לא היו מתכפרין בו, לפיכך אם מת כהן גדול קודם שישחט הפר, הכהן שעומד תחתיו אינו מביא פר אחר אלא שוחט את של ראשון.

באופן בסיסי, דברי הגמרא והרמב"ם מובנים היטב: מכיוון שממונו של הכהן הגדול הופקר לגבי אחיו, ברור שהם יכולים להיות שותפים גמורים בפר.

אולם קשה להבין מדוע ראתה הגמרא צורך בפתרון כל כך דרמטי לשאלתה. אפשרות של פיצול בין האדם הרוכש את הקרבן לאדם שמתכפר בו היא מקרה שכיח ופשוט, גם בלי דין "אפקריה רחמנא". די היה בכך שהכהן יקדיש את הפר לשם אחיו הכהנים!

משום כך נראה שאפשר ללמוד מדברי הגמרא תפיסה שונה לחלוטין של היחס שבין הכהן הגדול לאחיו הכהנים.¹⁷ ככלל, נראה שאפשר לראות יחס זה בשתי דרכים, הרמוזות בדברי הברייטא (יח.):

תניא: 'והכהן הגדול מאחיו' - שיהא גדול מאחיו בכח, בנוי, בחכמה, ובעושה. אחרים אומרים: מנין שאם אין לו שאחיו הכהנים מגדלין אותו - תלמוד לומר 'והכהן הגדול מאחיו' גדלהו משל אחיו.

הקריאה הראשונה של המילים "הכהן הגדול מאחיו" רואה את הכהן הגדול כדמות מופת הנמצאת רמה אחת מעבר לאחיו הכהנים, כשהיא מנותקת ומובדלת מהם. בבחינת "וַיִּבְדֵּל אֶהָרֶן לְהַקְדִּישׁוֹ קֹדֶשׁ קִדְשִׁים" (דברי הימים א כג, יג).¹⁸ אך הקריאה השנייה רואה את אהרן ככהן המתגדל על ידי אחיו ומתוכם, היינו שהוא סופח אליו את כוחם וגדולתם של אחיו הכהנים וזהו הבסיס לגדלותו. לפי תפיסה זו, מעמדו של הכהן הגדול אינו אישי-פרטי, אלא ציבורי-ייצוגי. ממילא קל להבין מדוע כהן גדול אחר שמתמנה יכול להביא את הפר שהוקדש מכספו של הכהן הגדול הקודם, שהרי ממון הכהן הגדול שייך בעצם ל'מוסד הכהונה הגדולה' שהכהן המחליף יורש אותו.¹⁹ לפי זה, משמעות הפקרת הפר לגבי אחיו הכהנים ("אפקריה

17 עיין עוד בפרק על תפקיד הכהן הגדול בעבודת היום.

18 עיין משך חכמה (שמות כו, לג).

19 וכעין זה כתב הגר"ד בשיעוריו (יב).

רחמנא") איננה הפקר במובן הרגיל, אלא אמירה שכל מהותו של הכהן הגדול היא היותו מייצג אחיו הכהנים וממילא ברור שהוא יכול לכפר עליהם בממונו.²⁰

נראה שרעיון זה בא לידי ביטוי הן בפר כהן משיח והן בפר של ימי המילואים. לעיל ראינו שבשני המקרים צריך הכהן לכפר על עצמו קודם שיכפר על העם, משום "יבוא זכאי וכפר על החייב". אך בפשטי המקראות משמע שחטא הכהן הגדול וכפרתו אינם מיוחסים רק אליו. בחטאו של פר כהן משיח נאמר "אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם" (ויקרא ה, ג), ועל כפרת הפר של ימי המילואים נאמר "בעדך ובעד העם" (ויקרא ט, ז). וכך פירש זאת בעל הכלי יקר (שם):

שכפרת אהרן הוא בעצם כפרת העם, כי בזמן שמנהיגי ישראל מתוקנים אז כל העם מתוקנים וקלקולם הוא אשמת העם כמו שנאמר 'אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם'.

אף הרש"ר הירש כתב (שם) ש"קרבנות אהרן היו מכפרים גם על העם", וכעין זה הסביר המשך חכמה (שם): "העגל של אהרן כיפר להם גם כן מה שחטאו בסיבת שהחטיאו את אהרן".

חשוב להדגיש שבפר כהן משיח וביום השמיני למילואים נכנס העם כולו בתוך כפרתו של הכהן הגדול, ואילו ביום הכיפורים כוללת הכפרה רק את אחיו הכהנים. ייתכן שטעם הדבר הוא שכפרת יום הכיפורים היא על החטאים הנוגעים לטומאת מקדש וקדשיו, ובתחומים אלו קיים פער מהותי בין אופי החטא של אהרן ואחיו הכהנים לאופי החטא של עדת בני ישראל.

לאור דברינו אלה אפשר להבין טוב יותר את משמעות דברי הגמרא "מקופיא מכפרי". רש"י (נ: ד"ה או) ביאר זאת כך:

אין כפרתן קבועה בו, אלא צפה על גב כפרת כהן גדול כדבר הצף על פני המים, ואין הקרבן נקרא על שמם, וקרבן יחיד הוא.

20 ראינו לעיל את דברי הספרא (ג, א) שצירף את כפרת הכהנים לפרו של אהרן. בדברי הספרא מובאים שני נימוקים לצירוף זה:

מוטב שיתכפרו בפרו של אחיהן, שכן מצינו שחלק מכללו, שהרי הוא וביתו מתכפרים בו, ואל יתכפרו בשל ציבור שלא מצינו שחלק משל ציבור. ואם נפשך לומר, והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו, ביתו של אהרן הם.

הנימוק הראשון רואה בכפרת אחיו הכהנים גורם נבדל שמחלק את כפרת הפר, ועושה זאת משום שכבר "מצינו שחלק מכללו". אך הנימוק השני רואה את אחיו הכהנים כחלק מ"ביתו של אהרן" - כפרת אחיו הכהנים איננה כפרה נבדלת העומדת בפני עצמה, אלא מצטרפת בצורה אורגנית לכפרת הכהן הגדול על עצמו.

אפשר להבין את דברי רש"י כביטוי לכך שכפרת הכהנים היא דבר רעוע וקלוש, אך מפשט לשונו עולה תמונה אחרת. רש"י מגדיר את כפרת אחיו הכהנים כ"צפה על גב כפרת כהן גדול". נראה שכוונת דבריו היא שמעשה הכפרה של הקרבן הוא מעשה אישי שעושה הכהן הגדול בעצמו. אך הכהן הגדול איננו אישיות פרטית, והוא נושא על גבו גם את אחיו הכהנים. ממילא, כאשר הוא מכפר על עצמו הוא מכפר אגב כך גם על הכהנים הנישאים עמו.²¹

ז. סיכום

לאורך המאמר ניסינו לברר את היחס שבין הכהן הגדול לאחיו הכהנים בכפרת הפר. ציר אחד שניסינו להציג (בדעת רבי יהודה) הוא החלוקה שבין שני מרכיבים המשתלבים בפר: כפרה אישית על הכהן הגדול בדומה לפר כהן משיח, ודין של קידוש וחינוך הכהנים והמזבח בדומה לפר של שבעת ימי המילואים. בדעת רבי שמעון הצענו לראות את כפרת הכהן הגדול וכפרת אחיו הכהנים לא כמוקדים עצמאיים אלא כתהליך אחד - מתוך כפרת הכהן הגדול נוצרת מאליה כפרת אחיו הכהנים.

כיצד אפשר להבין מבנה כזה של כפרה? אפשרות אחת היא לראות את הכהן הגדול כמעין מתווך רוחני שדרך התעלותו האישית מגיעה הכפרה גם לאחיו הכהנים. במובנים רבים זהו המודל של עבודת ה"צדיק" החסידי, וכך ראה גם הראי"ה קוק את אופי עבודתם של הכהנים (אורות הקודש ג, דרך הקדש, שלש מדות בעבודת הקדש). אמנם, מדברי הגמרא אפשר

21 התוס' (ג: ד"ה אחיו) הקשו על סתירה לכאורה בין הסוגיה ביומא לסוגיה בזבחים. במסכת יומא מבואר שאם הכהנים מתכפרים רק "מקופיא" אין הקרבן נחשב כקרבן שותפים לעניין תמורה, ואילו בגמרא בזבחים (ה): נאמר שקרבן שותפים נחשב כקרבן שותפים שאין בו תמורה, למרות שירשים מתכפרים רק "מקופיא". בטרם נבין את מהות החילוק שבין הקרבנות, יש לשים לב לדמיון ביניהם: בשני המקרים הכפרה "מקופיא" נוצרת כאשר יש הבדל בין מי שמחויב להביא את הקרבן בפועל למי שמהווה את מטרת הכפרה. במקרה של יורשים, היורשים הם שמביאים את הקרבן, אך מטרתו המקורית של הקרבן הייתה לכפר על אביהם (כמבואר בגמרא בתמורה ב. שקרבן זה נקרא עדיין "קרבן אביו"). לעומת זאת בפר כהן גדול, על פי דברינו, הכהן הגדול הוא שגם מביא את הקרבן וגם מהווה את מטרתו, ואילו אחיו הכהנים אינם שייכים כלל בהבאת הקרבן אלא מהווים רק חלק ממטרת הכפרה.

כלומר, כפרה "מקופיא" קיימת אצל מי שמתקיים בו רק אחד המרכיבים: הבאת הקרבן או כפרתו. אך זוהי גם נקודת ההבדל בין היורשים לאחיו הכהנים: בעוד שאצל היורשים יש רק מעשה הבאה של הקרבן, הרי שאצל הכהנים יש רק שותפות בכפרה. אפשר היה לראות בעצם החילוק הזה תירוץ לקושיית התוס', כפי שכתב הגרי"ד בשיעוריו (ג:): "דבר עיקר בעלות הממון של הקרבן היא של הכהן הגדול, שהרי משלו הוא בא ואין לשאר הכהנים זיקה אליו אלא על ידי כפרתם".

אמנם התוס' (שם) תרצו שיש לחלק בין קרבן יורשים שבו כל המתכפרים מתכפרים מקופיא, ולכן הוא נחשב כקרבן שותפים, לפר כהן גדול שבו הכהן הגדול מתכפר מקיבעא ורק אחיו הכהנים מתכפרים מקופיא. בקרבן יורשים קיימת חלוקה שווה בין המוריש (ששייך רק בכפרה) ליורשים (ששייכים רק בהבאת הקרבן). אך בפר כהן גדול הכהן הגדול עצמו נחשב כבעלים של הקרבן לאורך תהליך הכפרה כולו, ושייכותם של הכהנים כלל אינה פוגמת בבעלותו. אדרבה, מתוך כפרתו האישית של הכהן הגדול, כשהיא מתקיימת בשלימות, נוצרת קומה נוספת של כפרה ביחס לאחיו הכהנים. משום כך, אין בכפרת הכהנים כדי להפקיע את הבעלות הבלעדית של הכהן הגדול, המאפשרת לו להמיר את הקרבן.

להגיע להבנה אחרת. הגמרא (יה.) דנה בבהמות שהיו מעבירים לפני הכהן הגדול בערב יום הכיפורים, שכללו (לפי המשנה) פרים, אילים וכבשים ולא שעירים:

מאי טעמא לא תנא שעירים? - כיון דעל חטא קא אתו - חלשא דעתיה. - אי הכי פר נמי על חטא הוא דאתי! - פ, כיון דעליו ועל אחיו הכהנים הוא דאתי - באחיו הכהנים אי איכא איניש דאית ביה מילתא - מידע ידע ליה, ומהדר ליה בתשובה.

הגמרא מסבירה שהשעיר עשוי לגרום לכהן הגדול חלישות הדעת, משום שהוא מזכיר את עוונות עם ישראל. אך הפר איננו גורם לחלישות הדעת משום שהוא מזכיר רק את עוונות הכהנים, ובכוחו של הכהן הגדול לתקן אותם!

מדברי הגמרא אפשר ללמוד שהשותפות של הכהן הגדול ואחיו הכהנים בכפרת הפר איננה רק שיקוף של מעמד רוחני מיוחד של הכהן הגדול ביחס לאחיו, אלא של חובה מעשית פשוטה של הכהן הגדול להחזיר בתשובה את אחיו הכהנים ולתקן את חטאייהם. כלומר, יותר משיש ללמוד מסוגייתנו על מעמדו של המנהיג כמתווך רוחני בין עדתו לקב"ה, יש ללמוד ממנה על האחריות האישית שיש לו כלפי כל אחד מהם. כך למדנו גם במסכת מכות (יא.) שהכהן הגדול נושא באשמה לרצח בשגגה שאירע בזמן כהונתו, משום שלא ביקש עליהם רחמים.

דווקא מתוך חיבור רוחני עמוק בין המנהיג לעדתו, חיבור שבו המנהיג מודע למצבו הרוחני של כל אדם ואדם, יכולה גם עבודת הכפרה וההתעלות של המנהיג להיות רלוונטית ומשמעותית עבור אחיו הכהנים.